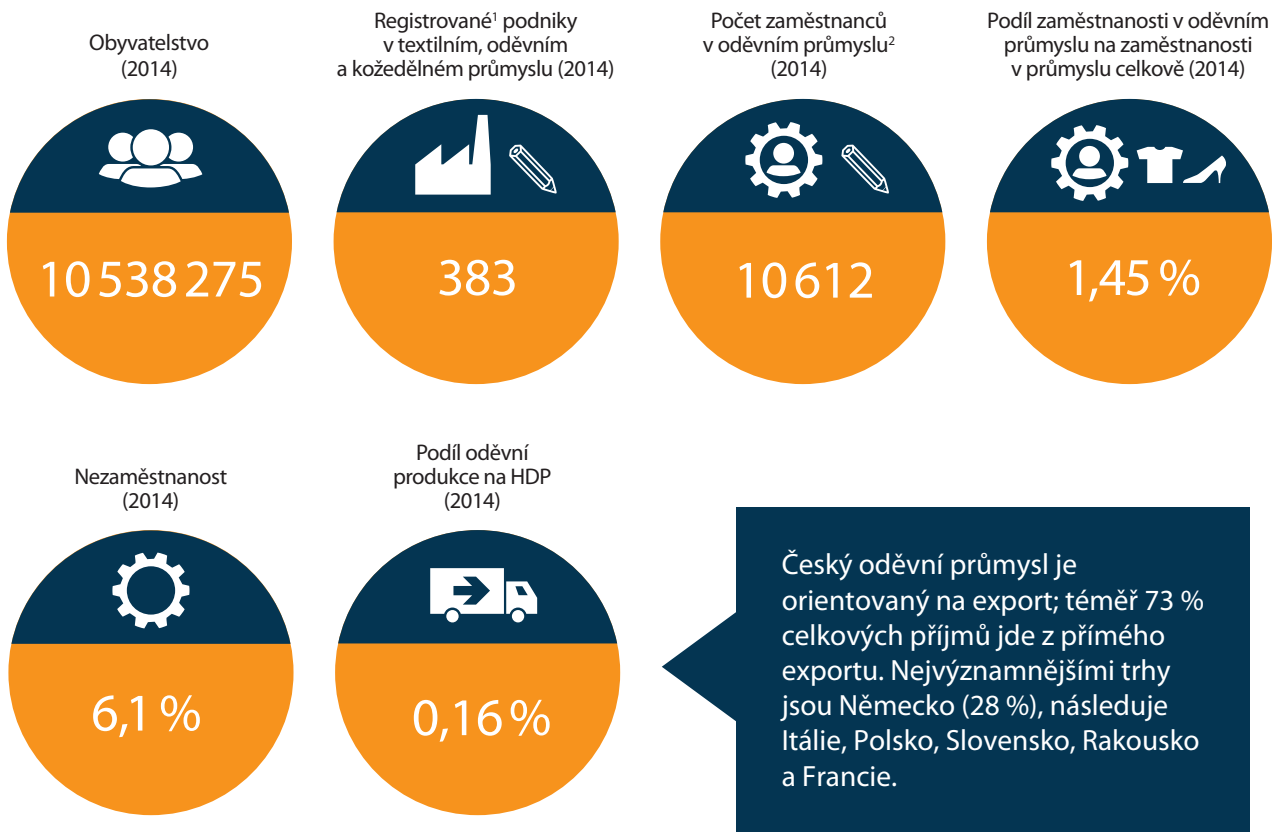


# SHRNUTÍ VÝZKUMU

provedeného v rámci mezinárodního srovnávacího výzkumu  
Stitched up platformy Clean Clothes Campaign



	Kč hrubého	Kč čistého
Průměrná čistá mzda dotazovaných, včetně příplatků za přesčasy a bonusy	—	11 350
Průměrná mzda v oděvním průmyslu (2014) <sup>3</sup>	14 806	14 697 <sup>4</sup>
Minimální mzda (2015)	9 200	10 622 <sup>4</sup>
Národní průměrná mzda (2015) <sup>5</sup>	26 287	22 603
60 % národního průměru mezd (2015) <sup>6</sup>	15 772	12 926
Práh chudoby pro čtyřčlennou rodinu (2015) <sup>7</sup>	—	20 793
Odhad tzv. důstojné mzdy (living wage) pro čtyřčlennou rodinu – dotazované ženy z nízkopříjmových skupin	—	26 663

## DOPORUČENÍ

- Nezbytným krokem je, aby se mezinárodní oděvní společnosti, které nakupují u tuzemských výrobců, ujistily, že zaměstnanci jejich dodavatelů pobírají základní čistou mzdu (bez příplatků a bonusů) alespoň 12 926 Kč (60 % národního průměru mezd). Do diskuse o důstojné mzdě, která umožňuje pokrýt reálné základní potřeby zaměstnanců, by se měli zapojit všichni odpovědní aktéři, tj. mezinárodní oděvní společnosti, odbory, majitelé českých podniků i spotřebitelé.
- Představitelé vlády, byznysu, odborů a občanské veřejnosti by měli aktivně podpořit výzvu Evropské odborové konfederace o minimální mzdě ve výši 60 % národního mediánu mezd (ETUC 2012)<sup>8</sup>.
- Oděvní společnosti, které nakupují hotové oděvy v tuzemsku, musí analyzovat a adaptovat svoji cenovou strukturu tak, aby si byly jisté, že ceny, které platí dodavatelům, poskytují prostor pro zvyšování mezd.
- Oděvní společnosti, které nakupují hotové oděvy v tuzemsku, nesmí zneužívat svou kupní sílu, slabou vymahatelnost pracovního práva, ani nízkou odborovou organizovanost v neprospěch zaměstnanců. Nesou odpovědnost za dodržování lidských a pracovních práv, a to zvláště práva na důstojnou mzdu.

## ČESKÝ ODĚVNÍ PRŮMYSL

Textilní a oděvní průmysl tradičně patřil k základům českého zpracovatelského průmyslu. Za posledních 25 let odvětví ztratilo 50 % své produkční kapacity a zhruba 100 000 pracovních míst.<sup>9</sup> Poslední velký zaměstnavatel OP Prostějov, který ještě kolem roku 2000 zaměstnával přes 5 000 lidí, zkrachoval v roce 2010. Celkový trend propadu ale v minulém roce ustal a čísla odvětví ukazují stabilizaci a mírný nárůst.

V roce 2014 bylo registrováno 383 podniků v textilním, oděvním a kožedělném průmyslu. Pouze v oděvním průmyslu bylo zaměstnáno 10 612 lidí. Odhaduje se, že v odvětví pracuje dalších 20 000 lidí, a to v malých provozech pod 20 zaměstnanců.<sup>10</sup> Zvláště tyto malé provozy představují prostředí pro možné praktiky neslučující se s pracovním právem a povinnou ochranou zaměstnaných.

Český oděvní průmysl je orientovaný na export; téměř 73 % celkových příjmů jde z přímého exportu. Nejvýznamnějšími trhy jsou Německo (28 %), následuje Itálie, Polsko, Slovensko, Rakousko a Francie. Část produkce spadá do sféry European Union's Outward Processing Trade scheme (tj. výrobky jsou zpracovávány v ČR podle designu a technologií zahraničních zadavatelů). Existuje také výroba zaměřená na domácí trh, a to zejména v oblasti outdoorového a sportovního oblečení. Celkově je ale národní textilní i oděvní zpracovatelská a výrobní kapacita (tj. kvalifikovaná pracovní síla a infrastruktura), která byla vybudována v minulosti, nyní využívána zahraničními firmami. Obecně je práce v oděvním sektoru velmi náročná, málo placená a jako taková neatraktivní, zvláště pro mladou generaci.

„Já nechápu, proč jsou ty ženské ochotné jim tam za ty peníze dělat. A ještě navíc ty šílené podmínky.“  
(zaměstnanec technik)

„To pracoviště je hodně hlučné a je tam spousta prachu. Látky se impregnují a to je na dýchání škodlivé. V létě je tam vedro, hlavně u žehlicích stolů. Máme strach z rakoviny, ty výpary jsou jedovaté, třeba když se nažehlují plastové nápisy. Slyšely jsme o nějakých případech rakoviny, ale to nemáme šanci ovlivnit, tady se chodí k doktorovi na celkovou prohlídku jednou za rok a je to povrchní, tam se nic včas neodhalí.“  
(zaměstnankyně továrny)

## PŘESTUPKY VŮČI ZÁKONÍKU PRÁCE

Náš terénní výzkum a zprávy Státního úřadu inspekce práce a Česko-moravské konfederace odborových svazů ukazují, že dochází k těmto praktikám, které jsou poměrně rozšířené:

- Neproplácení přesčasů nebo neproplácení noční práce a práce o svátcích.
- Snižování mzdy pomocí odpočtů, které nejsou v souladu se zákonem.
- Vyplácení mezd se zpožděním.
- Odpracované hodiny jsou nedostatečně dokumentovány, což vede k tomu, že zaměstnanci je proplaceno méně hodin, než skutečně pracovali.
- Vyžadování přesčasů ve větší míře, než dovoluje zákon.
- Vynucování neplacené dovolené a vynucování přesčasové práce pomocí nejrůznějších hrozeb a postihů.

## LEVNÁ A TĚŽKÁ PRÁCE NA ÚKOR ŽEN

Od 1. 1. 2016 činí minimální mzda 9 900 Kč, což představuje pouze polovinu národní hranice chudoby pro čtyřčlennou rodinu. To znamená, že z takové mzdy není možné zabezpečit rodinu, o důstojném životě nemluvě. Navíc minimální mzda funguje v praxi pro šičky spíše jako strop než jako minimum. Minimální mzda také dlouho stagnovala, a tudíž její současná reálná kupní síla je snížena.

Z celého zpracovatelského průmyslu patří práce v oděvním sektoru k nejméně placeným. Podle oficiálních statistik zaměstnanci oděvního průmyslu vydělávají 55 % průměrné mzdy platné pro celý zpracovatelský průmysl a 62 % národní průměrné mzdy. Tato fakta ukazují též na systémovou genderovou diskriminaci, protože tyto mzdové podmínky se týkají především žen, které v tomto odvětví tvoří naprostou většinu.

Šičky jsou takto nedostatečně odměňovány bez ohledu na to, jaké produkty šijí, a bez ohledu na kvalitu, jakou ten který výrobek vyžaduje. Firmy, které jsme zkoumali, šijí pro velké známé značky a dokonce vyrábí oděvy i na míru. Zatímco za oblek na míru inkasují často poměrně vysoké částky, šičky dostanou za práci na něm strávenou pouze velmi nízkou mzdu.

Zaměstnaní, se kterými jsme provedli rozhovory, si všichni stěžovali na vysokou míru tlaku na pracovišti a na velmi nízké mzdy. Pociťují zhoršení podmínek v posledních letech.

Startovní mzda na pozici šička je nabízena kolem 13 600 Kč hrubého s podmínkou, že pracovní výkon bude nad normy, což je ale ve většině případů v praxi nemožné. Pro drtivou většinu zaměstnaných v oděvním průmyslu je nemožné vydělat alespoň 60 % národní průměrné mzdy.

Průměrný čistý měsíční výdělek všech dotázaných byl 11 350 Kč. Tato částka představuje pouze 54 % národní hranice chudoby stanovené pro čtyřčlennou rodinu a 43 % z odhadované minimální důstojné mzdy, která je kalkulována pro čtyřčlennou rodinu.

„Někteří klidně pošlou papír, kde uvádějí, že jejich šičky berou pod minimální mzdu a doplácí se, a to plní stanovené normy. Nechápu, že se pod to nestydí podepsat.“  
(člen vedení odborů)

„Vedoucí vyhrožuje: 'jestli nebudete dělat přesčas, neschválím vám dovolenou.'“  
(zaměstnankyně továrny)

## ODBORY A INSTITUCE

Odborový svaz pracovníků textilního, oděvního a kožedělného průmyslu Čech a Moravy (OSTOK) uvádí, že v roce 2009 bylo 29 % všech zaměstnanců textilního a oděvního průmyslu v odborech. Ve 128 firmách funguje odborová organizace a zhruba 86 firem má podepsanou kolektivní smlouvu.

Kolektivní smlouva vyššího stupně závazná pro celý sektor byla platná pro rok 2014. V roce 2015 se nepodařilo mezi odbory a zástupci zaměstnavatelů najít shodu a smlouva podepsána nebyla. Pro rok 2016 jednání opět ukazují na úspěšné uzavření kolektivní smlouvy vyššího stupně. Ani kolektivní smlouvy, ani sektorová smlouva vyššího stupně ale neznamená reálné zlepšení situace zaměstnaných v oděvním průmyslu.

Náš výzkum se zaměřil na dvě centra oděvní výroby, a sice podnik Pleas Havlíčkův Brod, který je dodavatelem německé firmy Schiesser, a dvě firmy v Prostějově (Vespa, Bernhardt), které produkují klasické pánské a dámské obleky pro značky jako jsou Calvin Klein a Lardini anebo obleky šité na míru pro exkluzivní zahraniční butiky a zákazníky.

Terénní část včetně rozhovorů proběhla v dubnu a v říjnu 2015. Bylo provedeno celkem 14 rozhovorů s lidmi pracujícími na pozicích šička, kontrolorka kvality, technik, včetně několika zaměstnankyň – cizinek.

„Přežíváme díky tomu, že máme po rodičích barák, zahradu, která nás trochu živí, přesčasy a manžel bere víkendovky mimo práci, pomáhá i širší rodina. Kdyby něco z toho vypadlo, nedovedu si představit, kdo by platil složenky a co bychom jedli.“  
(zaměstnankyně továrny)

Zpráva v plném znění v anglickém jazyce je k dispozici zde:  
<http://www.nazemi.cz/cs/dokumenty/odpovednost-firem>

„Lidi se perou o práci, kdo dostane to nejlepší, každý chce splnit normy, aby dostal víc zapláceno. Nejsme jako tým, mezi lidma je soupeření a takové nepřátelství, není to dobré prostředí. Neustálý tlak a málo peněz, život nanic.“  
(zaměstnankyně továrny)

„Pořád koukáme po akcích a slevách. Zajímá mě jenom cena a ne odkud to je nebo že bych koukala na něco dalšího.“  
(zaměstnankyně továrny)

## POZNÁMKY

- 1 Registrované jsou pouze firmy s více než 20 zaměstnanci.
- 2 Ve firmách s 20 a více zaměstnanci; stav ke konci roku 2014.
- 3 Statistická ročenka českého textilního, oděvního a kožedělného průmyslu za rok 2014, [http://www.atok.cz/folders/dokumenty/Statisticka\\_rocenka\\_ceskeho\\_TOK\\_prumyslu/Statisticka\\_rocenka\\_ceskeho\\_TOK\\_prumyslu\\_2014.pdf](http://www.atok.cz/folders/dokumenty/Statisticka_rocenka_ceskeho_TOK_prumyslu/Statisticka_rocenka_ceskeho_TOK_prumyslu_2014.pdf)
- 4 Pravidla pro zdanění a odpočty pojištění jsou uplatněna pro zaměstnance žijící v manželství se dvěma dětmi.
- 5 ČSÚ, druhý kvartál 2015, [https://www.czso.cz/csu/czso/prace\\_a\\_mzdy\\_prace](https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace)
- 6 Vlastní výpočet na základě dat ČSÚ, druhý kvartál 2015, [https://www.czso.cz/csu/czso/prace\\_a\\_mzdy\\_prace](https://www.czso.cz/csu/czso/prace_a_mzdy_prace)
- 7 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu. Zdroj: Časopis Statistika a my, ČSÚ, 07/2015.
- 8 [https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/ETUC\\_Winter\\_School\\_-\\_Discussion\\_note\\_FINAL.pdf](https://www.etuc.org/sites/www.etuc.org/files/ETUC_Winter_School_-_Discussion_note_FINAL.pdf)
- 9 Statistická ročenka českého textilního, oděvního a kožedělného průmyslu za rok 2014, [http://www.atok.cz/folders/dokumenty/Statisticka\\_rocenka\\_ceskeho\\_TOK\\_prumyslu/Statisticka\\_rocenka\\_ceskeho\\_TOK\\_prumyslu\\_2014.pdf](http://www.atok.cz/folders/dokumenty/Statisticka_rocenka_ceskeho_TOK_prumyslu/Statisticka_rocenka_ceskeho_TOK_prumyslu_2014.pdf)
- 10 Strategie TOP ČR do roku 2025, Studie v rámci projektu Posilování bipartitního dialogu v odvětvích, Asociace textilního-oděvního-kožedělného průmyslu.

## VYDALO

NaZemi 2015  
[www.nazemi.cz](http://www.nazemi.cz)

Nevládní nezisková organizace NaZemi prosazuje globální rozvojové vzdělávání do škol i mimo ně, zasazuje se o odpovědnost firem v oblasti jejich dodavatelského řetězce a propaguje fair trade jako účinnou podporu chudým pěstitelům a řemeslníkům ze zemí globálního Jihu.

## AUTORKY

**Lenka Simerská**, nezávislá výzkumnice, expertka na problematiku gender a férovou práci

**Bettina Musiolek**, Eastwind-Institute, Entwicklungspolitisches Netzwerk Sachsen ENS, Clean Clothes Campaign

## EDITORŮ

**Petr Mareš, Gabriela Štěpánková**, NaZemi



NAZEMI

**Clean  
Clothes**

Česká republika



**ČESKÁ REPUBLIKA  
POMÁHÁ**

**náš svět  
naše důstojnost  
naše budoucnost**



**2015  
Evropský rok  
pro rozvoj**